

EIS-nieuws

Nederlandse Faunistische Mededelingen

Aan het eind van 2009 verschijnen twee nummers van NFM. Nummer 31 is een regulier nummer, met weer een grote verscheidenheid aan onderwerpen, waaronder een nieuwe familie voor Nederland. Nummer 32 is een special over de Nederlandse hydroidpoliepen, financieel mogelijk gemaakt door Naturalis. De eerste auteur van deze uitgave is Wim Vervoort. Bijzonder is dat hij ook al het eerste overzicht van deze groep samenstelde, gepubliceerd in 1946!

Inhoudsopgave nummer 31

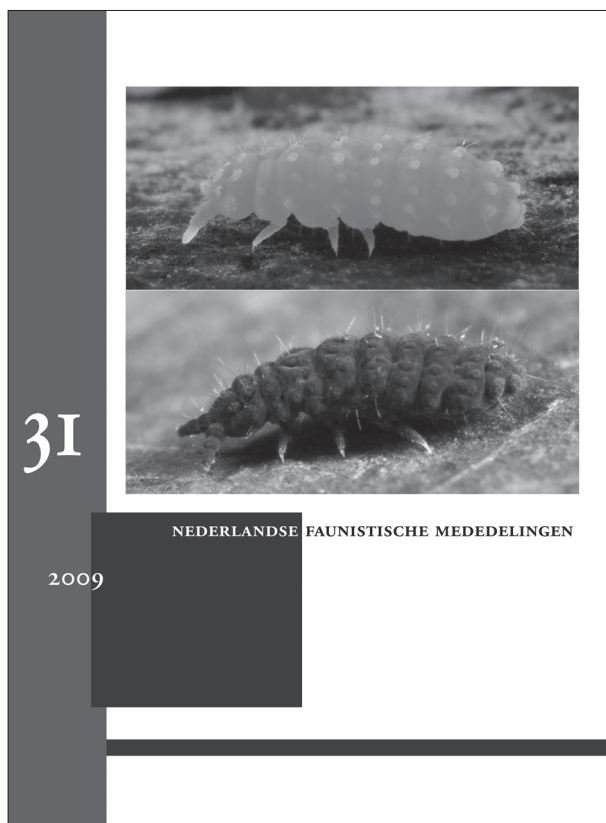
- 1-4 J.W.A. van Zijl - *Pseudopomyza atrimana*, vertegenwoordiger van een nieuwe vliegenfamilie voor Nederland (Diptera: Pseudopomyzidae)
- 5-9 J.T. Smit, R. Heemskerk & W. de Kogel - Afrikaanse boorvliegen geïmporteerd in Nederland (Diptera: Tephritidae)
- 11-16 L. Boumans - *Psychoda surcoufi*, een motmug van compost, nieuw voor Nederland (Diptera: Psychodidae)
- 17-24 P. Boer & M. Brooks - Succesvolle buitenshuis vestigingen van de Argentijnse mier *Linepithema humile* in Nederland (Hymenoptera: Formicidae)

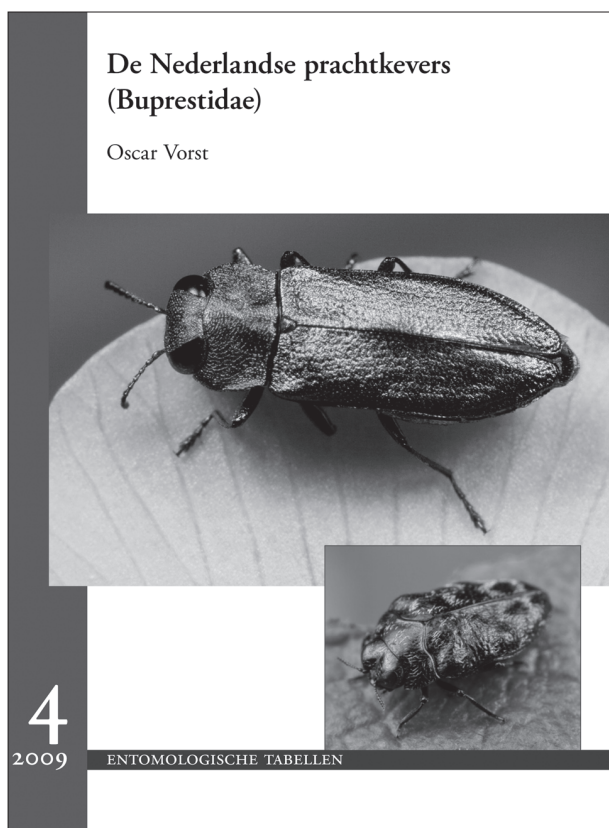
- 25-34 O. Vorst, Th. Heijerman, A.P.J.A. Teunissen & G.O. Keijl - Nieuws over Nederlandse prachtkevers (Coleoptera: Buprestidae)
- 35-42 B. de Knecht & F.L.A. Brekelmans - Opmars van de zuidelijke boomsprinkhaan *Meconema meridionale* in Nederland (Orthoptera)
- 43-52 A.W.M. Mol - *Athalia longifoliae* sp. rev., stat. nov., new for the Netherlands and Germany (Hymenoptera: Tenthredinidae)
- 53-87 B. Aukema & D.J. Hermes - Nieuwe en interessante Nederlandse wantsen III (Hemiptera: Heteroptera)
- 89-99 B. Aukema & D.J. Hermes - Wantsen van de Nederlandse waddeneilanden III (Hemiptera: Heteroptera)
- 101-112 M.P. Berg - De springstaarten van Nederland: het genus *Bilobella*, nieuw voor de fauna, en *Neanura* (Hexapoda: Entognatha: Collembola)

Roy Kleukers

Inhoudsopgave nummer 32

- 1-204 W. Vervoort & M.A. Faasse - Overzicht van de Nederlandse Leptolida (= Hydroida) (Cnidaria: Hydrozoa).

De Nederlandse prachtkevers (Buprestidae)

Oscar Vorst

Entomologische Tabellen

In december verschijnt alweer nummer 4 van Entomologische Tabellen, over de Nederlandse prachtkevers (auteur Oscar Vorst). Het is weer een fraai boekwerkje geworden, met prachtige foto's van collectie-exemplaren van de hand van Theodoor Heijerman. Deel 1 over de steenvliegen is inmiddels uitverkocht en we onderzoeken samen met de NEV en Naturalis de mogelijkheid van een herdruk.

Nummer 4

1-64 O. Vorst – De Nederlandse prachtkevers (Buprestidae)

Roy Kleukers

Biodiversiteit in Nederland

In 2010, het biodiversiteitsjaar, zal een boek verschijnen met een overzicht van de Nederlandse planten, dieren en schimmels. Dit boek is voor een groot gedeelte gebaseerd op 'Biodiversiteit in Nederland' uit 1995 (redactie: E.J. van Nieukerken en A.J. van Loon en uitgegeven door Naturalis en de KNNV Uitgeverij). De gegevens voor deze uitgave werden in 1993 verzameld door middel van een enquête die door Peter Koomen was gemaakt. Het voorgaande boek is al een tijd uitverkocht en vanzelfsprekend is er sindsdien veel extra informatie over onze flora en fauna bekend geworden, zodat een actualisatie noodzakelijk is. Vele experts hebben inmiddels een nieuwe enquête (grotendeels gebaseerd op de bestaande) ingevuld voor afzonderlijke groepen en deze nieuwe gegevens worden al in teksten verwerkt. De uitgave van het nieuwe boek wordt vanuit bureau EIS-Nederland en Naturalis begeleid en zal uitkomen als deel 10 in de

serie 'Nederlandse Fauna'. We streven ernaar om het boek op 10-10-2010 tijdens een symposium te kunnen presenteren. Op de website Nederlands soortenregister (www.nederlandsesoorten.nl) staat al een overzicht van de Nederlandse soorten gepubliceerd. De gegevens die verzameld worden voor het nieuwe boek worden ook op groepsniveau verwerkt op deze website.

Jinze Noordijk

Nederlands Soortenregister

Met de in 2009 gepresenteerde exotenmodule heeft het Nederlands Soortenregister een nieuwe vorm gekregen. Door de tabbladenstructuur kan veel meer informatie toegevoegd worden. Zie bijvoorbeeld de halsbandparkiet en de waternevel. Vanuit Naturalis is nu begonnen om allerlei publicaties van de PGO's ook op deze manier te ontsluiten. Het gaat om delen van de Nederlandse Fauna, maar ook de verspreidingsatlassen van EIS. Het lijkt er op dat we medio 2010 voor 1500 soorten uitgebreide soortinformatie kunnen presenteren.

Naturalis werkt in samenwerking met Trezorix aan een systeem om digitale sleutels te maken, de zogenaamde facetdeterminatie. Hiervoor wordt momenteel een proef gedaan met de Nederlandse boktorren. Dit zal waarschijnlijk begin 2010 online te gebruiken zijn.

Er is een extern bureau ingeschakeld om de website in een fris nieuw jasje te steken. De website zal begin 2010 worden omgezet. In de loop van dat jaar zal ook de informatie uit het project Biodiversiteit in Nederland toegevoegd worden.

Roy Kleukers

Nederlandse Fauna

In 2009 werden maar liefst twee delen in de Nederlandse Fauna gepubliceerd, deel 8 over zweefvliegen en deel 9 over amfibieën en reptielen. Dit laatste deel is samengesteld door RAVON. Het is een prachtig boek geworden, met uitgebreide soortinformatie en fraai fotowerk. André van Loon verzorgde de eindredactie. Voor 2010 staat deel 10 op stapel, Biodiversiteit in Nederland (zie hierna).

Roy Kleukers

Nieuwe medewerker

Per 1 oktober is Jinze Noordijk het EIS-bureau komen versterken. Jinze is vers gepromoveerd bioloog (zie Publicaties) met speciale interesse in natuurbeheer en insecten. Hij heeft onder meer onderzoek gedaan bij Matty Berg op de VU aan de fauna onder platanschors. Hij is eindredacteur van Entomologische Berichten. Jinze zal in eerste instantie werken aan het project Biodiversiteit in Nederland, waarbij hij gegevens over onze biodiversiteit verzamelt en bewerkt voor een nieuw te verschijnen deel in de serie Nederlandse Fauna (zie elders in deze nieuwsbrief). Daarnaast zal hij meedraaien in allerlei projecten die bij het bureau lopen.

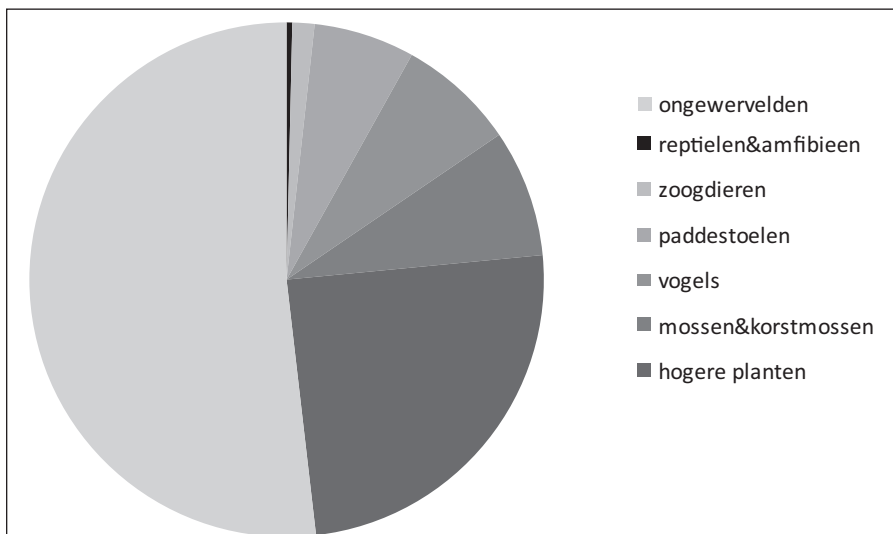
Roy Kleukers

1000-soortendag 2009

Op 6 juni 2009 werd in het Kuinderbos de 1000-soortendag van de gezamenlijke PGO's en Staatsbosbeheer gehouden. Doel van deze dag was het bevorderen van de contacten tussen medewerkers van de PGO's en tussen specialisten en waarnemers. De medewerkers van de website Waarneming.nl hadden gezorgd voor een internetpagina waarop gedurende de dag het aantal waargenomen soorten gevolgd kon worden.

Figuur 1. Verdeling van de in 2009 in het Kuinderbos waargenomen soorten over de verschillende groepen.

Tijdens de dag zijn zo'n 30 excursies gehouden. Helaas was de opkomst van de kant van de waarnemers vrij laag. In totaal zijn er in 2009 in het Kuinderbos 1150 soorten gezien en doorgegeven op de website waarneming.nl (figuur 1). Bijna 40% van de soorten bestaat uit planten, mossen en paddestoelen, ongeveer tien procent betreft gewervelden en de helft bestaat uit ongewervelden. Overigens hebben verschillende leden van de NEV het gebied tijdens de dag ook bezocht vanuit het nabijgelegen onderkomen van de NEV-zomervergadering. Deze waarnemingen zijn echter niet in het overzicht verwerkt. De dag werd afgesloten met een door Staatsbosbeheer aangeboden barbecue.

Volgend jaar wordt er mogelijk een 1000-soortendag in Boswachterij Staphorst georganiseerd. Informatie hierover wordt begin 2010 verspreid.

Vincent Kalkman

Naturalis / NCB

Zoals wellicht wel bekend zal Naturalis binnenkort fuseren met enkele andere grote taxonomische instellingen: het Zoologisch Museum Amsterdam en het Nationaal Herbarium Nederland. De nieuwe naam is inmiddels ook bekend: Nederlands Centrum voor Biodiversiteit Naturalis.

Binnen het NCB is er ook ruim aandacht voor de Nederlandse biodiversiteit. De plannen voor een speciaal programma zijn in voorbereiding. De uitwerking zal mede afhangen of FLORON zich hierbij zal aansluiten. Het ziet er naar uit dat er met name nieuwe kansen zullen komen voor onderzoek aan de Nederlandse fauna. Daarnaast zullen ook de collecties van de verschillende instituten geïntegreerd en gedigitaliseerd (opnemen etiketgegevens) gaan worden. Dit zal qua omvang en logistiek een mega-operatie worden. Waarschijnlijk zullen hierbij de Nederlandse collecties een speciale behandeling krijgen. Vanuit EIS denken we mee over de prioritering, zodat sommige werkgroepcoördinatoren versneld tot een publicatie kunnen komen.

Roy Kleukers

Nationale Database Flora en Fauna

EIS is samen met de andere PGO's actief deelnemer aan de Nationale Database Flora en Fauna. Deze database wordt ondersteund door de Gegevensautoriteit Natuur. Momenteel worden miljoenen gegevens van de PGO's toegevoegd aan de centrale database, zodat ze beschikbaar zijn voor de maatschappij. Daarnaast worden gegevens van andere partijen toegevoegd en online gegevens ingevoerd via de portals www.telme.nl en www.waarneming.nl. Er wordt gereedschap ontwikkeld waarmee de PGO's hun bestanden in deze omgeving kunnen gaan beheren.

Roy Kleukers

Workshop Vliegend hert

Een kleine twee jaar geleden is de ‘European stag beetle group’ in het leven geroepen, teneinde meer samenwerking en uitwisseling te bewerkstelligen tussen de verschillende personen en instituten die onderzoek doen naar het vliegend hert en ook beter zicht te krijgen op de status van deze soort op Europese schaal. De drijfveer hierachter is de internationale beschermde status van deze soort middels de Habitatrictlijn en de verplichting van de verschillende lidstaten van de Europese Unie onderzoek te doen naar de status van deze soort en hierover te rapporteren aan Brussel.

Begin 2008 was er een bijeenkomst in London. Een van de initiatieven die hieruit voortkwam was het vullen van een speciale aflevering van het Journal of Insect Conservation, geheel gewijd aan het vliegend hert. Hier is niet erg veel gevolg aan gegeven, maar er is, naast enkele losse artikelen, wel een gezamenlijk artikel geschreven over de ‘bionomics and

distribution’ van het vliegend hert in Europa. Om een verdere samenwerking te bevorderen is er een tweede bijeenkomst georganiseerd hier in Leiden, op 5 december jl. Ondanks het selecte gezelschap van slechts negen was het goed te horen waar de verschillende personen mee bezig zijn qua onderzoek en met name de discussies waren erg stimulerend. De aanwezigen waren Luca Bartolozzi (Italië), Alessandro Campanaro (Italië), Silvia Cortellessa (Italië), Koen De Gelas (België), Colin Hawes (Engeland), Marcos Mendez (Spanje), ondergetekende, Eva Sprecher-Uebersax (Zwitserland) en Arno Thomaes (België). De voordrachten bestonden uit de onderwerpen: Phylogeography of *Lucanus cervus* (A. Thomaes), Molecular taxonomy of *Lucanus* in Italy (A. Campanaro), Conservation in the Netherlands (J.T. Smit), Radio-telemetric monitoring (C. Hawes) en *Lucanus cervus* in Art and Mythology (E. Sprecher-Uebersax).

John T. Smit

Publicaties

Besprekingen door Roy Kleukers (RK), Menno Reemer (MR) en John Smit (JT).

Publicaties EIS-Nederland

Bouwman, J.H., V. Kalkman, R.P.J.H. Struijk, K. Huskens, A. Baaijens, W. Klein & B. Koese 2009. Beleidsmonitoring OBN-fauna 2008 in Staatsbosbeheerterreinen in Noord-Brabant en Zeeland. – VOFF, Nijmegen.

Bouwman, J.H., H.H. de Vries, M. Reemer, V.J. Kalkman, J. Noordijk & R. Vermeulen 2009. Bedreigde insecten van Noord-Brabantse stuifzanden. – De Vlinderstichting, EIS-Nederland & Stichting WBBS.

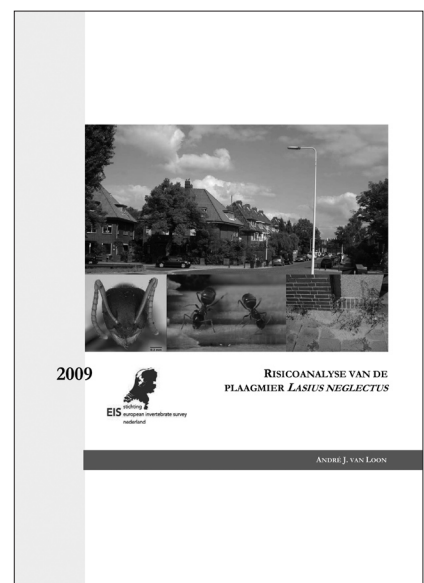
Koese, B. & J.G.M. Cuppen 2009. De gestreepte waterroofkever *Graphoderus bilineatus* in Zuid-Friesland: verspreidingsonderzoek 2009. – EIS-Nederland, Leiden.

In diverse eerdere EIS-rapporten werd verslag gedaan van verspreidingsonderzoek naar de gestreepte waterroofkever, een soort van de Habitatrictlijn. Met dit rapport komt vermoedelijk een voorlopig einde aan deze reeks, aangezien de verspreiding nu tot in behoorlijk detail bekend is. [MR]

Loon, A.J. van 2009. Risicoanalyse van de plaagmier *Lasius neglectus*. – EIS-Nederland, Leiden. 30 p.

Het verhaal van *Lasius neglectus* is merkwaardig en doet de naam van deze mier eer aan (*neglectus* = verwaarloosd, over het hoofd gezien). Deze van oorsprong vermoedelijk Aziatische soort werd pas in 1990 onderscheiden van andere *Lasius*-soorten en in de loop van de jaren 1990 tot op heden werden in steeds meer Europese steden geïntroduceerde populaties aangetroffen, onder meer ook in het Vlaamse Gent. Naar aanleiding van berichten over *Lasius neglectus* als mogelijk plaaginsect gaf het Team Invasieve Exoten opdracht aan EIS-Nederland om uit te zoeken in hoeverre de kans bestond dat deze soort zich in Neder-

land zou vestigen. Uit dit onderzoek blijkt nu dat de soort al in minstens vijf verschillende gemeentes voorkomt en dat de introductie in een aantal van deze gevallen al in de jaren 1960 moet hebben plaatsgevonden. [MR]

Roos, M. & M. Reemer 2009. De moshommel *Bombus muscorum* in Zuid-Holland. – EIS-Nederland, Leiden. 26 p.

Als een van de weinige bijensoorten heeft de moshommel een plaatsje veroverd in het Leefgebiedenbeleid van het Ministerie van LNV. Het is dan ook een sterk afgenomen, bedreigde soort. In Zuid-Holland resteren nog vier populaties in buitendijkse gebieden in de delta. EIS-Nederland heeft in 2008 en 2009 dankzij een subsidie van de Provincie Zuid-Holland wat aandacht aan deze populaties kunnen besteden. Dit rapport bespreekt de stand van zaken in de betreffende gebieden en geeft praktische adviezen voor het beheer ervan. [MR]